

الرشاد

س ۶ ۱ ۳ ۳ ۰ ۱ ۳ ۳

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم
دبی ، علمی ، ادبی ، سیاسی هفته لق بمجموعه اسلامیہ در
اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر مسئول : ع . اشرف ادیب

جلد ۲ - ۹

۱۳ کانون اول ۱۳۲۸

پنجشنبه

۱۶ محرم ۱۳۳۱

عدد ۴۲ - ۲۲۴

اخلاق اسلامیہ نیک اساسی

- ۱ -

مدینت غربیہ نیک الیوم حائر اولادینی موقع حاکمیت آوروپا اقوامنی بوخا کدناک هر نقطه سنده اقوام سائرہ ایله ضروری بر تماس دائمیہ بولوندور مقده اولدیغندن بین الملل تعارف احتیاجی کوندن کونه کسب شدت ایتمکده در. شرقی لک آوروپالیلری، آوروپالیلرک شرقی لیری کرکی کبی طانیاسی خصوصنک حیات اقوامک الک مبرم لوازمندن عد ایدیله جک دوره چوقدن بری حلول ایتمشدر. آوروپالی اولمایان اقوام ایچنده مسلمان نامی آلتسده مجتمع و بحر محیط کبیر ایله بحر محیط اطلسی آره سنده یکپاره بر وجود کبی متمکن و یوزلرجه ملیون راده سنده بر کتله عظیمه اقوام واردر که السنه والوانی و صرف محلی اولان بعض اهمیتسز اعتیاداتلری اعتباریله یکدیگرندن آیری اسمرله یاد اولمقله برابر ینه دین و آیین و - ینه دینلرندن مقتبس - اطوار و عادات نقطه نظرندن ینلرندہ یک صیقی و عمومی بر رابطه موجوددر. بو کتله عظیمه بشرک الک بویوک قسمی آوروپا مستعمر - لرینک زیر اداره حاکمانه سنده بولوندقلری جهته بواقوامک - دینلری قدر - اخلاق و عاداتلرینک مبتنی اولدینی اساسلری بیلمک، اوکر نیک ینه او مستعمر لک منافی اقتضاسنددر.

واقعا بر عصری متجاوز زماندن بریدر بر طرفدن مستشرقلرک خزان آثار اسلامیہ ایچندن اقتباس نفائسه اوغراشماسی، دیگر طرفدن مستعمر لک کرک تجارت و کرک اداره مملکت کبی وسائل ایله ملل محکومه صرهنه کچمش اقوام ایله حال تماسده بولونماسی، بر طرفندن آوروپا و آمریکا خارچنده نشر انجیله چالیشان دعا دینک تدقیقات غیر تکشانهسی شرق ایله غرب آراسنده طویلماز ظن اولونان اوچورومی ایجه طولدیرمشدر.

بو عصر اخیر نور و معرفت یورولوق بیلمین مجاهدین علم و حقیقتی سایه سنده امر تعارفده اعصار سابقه نی فرسخ فرسخ کیمش اولدیغندن و قبیله «سارازنلر» له «ترکار» حقیقده تداول ایدن عجیب و غریب روایات بی معنادن اثر قالماشدر دیبه بیلیرز. آوروپالیلرجه مسلمانلرک مشرک، خصائص انسانیه دن محروم، تخریب بلاد و تعذیب عباد ایله مسخر بلای آسمانی دیبه تاقی ایدلا کلری زماندن [۱] له الحمد پک اوزاق بولونیورز. افکارده کی بوتحول عظیمک سببی هر شیدن اول فکر علمینک، فکر تنقیدک بالجله معلومات بشریه ساری بر حاله کله سنده، هیچ بر حقیقتی دیلایسز تصدیق ایتک شانندن اولیمان مناہج علمیه نیک صنوف متفکرینک کافسی یننده انتشار ایله مش بولونماسنده آرا ملیدر. بز مسلمانلر عشق حقیقته سراپا مشبوع اولان بومساعی جلیله نیک ندرجه منتدار و شکر کذاری ایسه ک، آتی انسانیت حقیقده تاملر من

[۱] «هاری دوفاستری» نیک «اسلام» نامنده کی اثرینه باقلسون.

طوپراقلره سر بیلور؛ بروطن ناصل اولیورده آیاقلر آلتسده قالیور؛ بونی کوریکز، آکلاییکز! حالامی دو یغوسزلق؛ حالامی کورکو - سزک؛ ایتیکز! سو کره، شو باشمزده کی فلاکت یوقی، ایشته اوندن بدترینه، هم الله کوسترمسین، بیک قات بدترینه معروض قاله جغز! اوزمان، حیات ملندن اثر قالمایه جق؛ اوزمان ناموس اسلام بوسبوتون محو اوله جق؛ اوزمان حر مسرای توحیدی الک مردار آیاقلر چیکنه یه - جک؛ اوزمان، شریعتک او معصوم ناصیه سی کفرک ملوث ایله یرلده سور وکلنه جک!

هایدی بز، دو یغوسز مخلوقلر، بو ذلتلرک، بو ذلتلرک هپسنه قاتلانلم؛ «اوج بو جوق کونلک حیاتک نه دکری وار!» دیه کندیمزه تسلی ویرمده جماداتک بیله دایانه مایه جفی خیتلر، خسرا نلر ایچنده کبروب کیده لم! لیکن چو جوقلریمزی، طورونلریمزی دوشونیمه جکمی ز؟ هر حلقه سی بر بطندن تشکل ایده جک اوجانلی سلسله سفالتک قیامته قدر لمنتنه هدف اولمایه ده قاتلانم جقمی ز؟

هایدی بو کاده آلدیر میه لم، بو کاده قاتلانلم! هیات! شو «اوج کونلک!» حیاتک آرقه سنده یتیمز توکنمز بر حیات وار که بو کیدیشه او، بز ایچون نامتاهی بر دوره عذابدن باشقه برشی اولمایه جق! عجب اوردده نه یاپه جغز؟ دنیا ده ایکن حیات شریعتی، ناموس ماتی بیله بیله هدر ایدن بز سفیلر حضور آلهی به هانکی یوزیمرله چیه جغز؟ ای جماعت مسلمین، کورویورسکز که طوره جق زمان دکل: چونکه زمان طور میور! هایدی باقلم، خسرا ن ملندن قورتوله رق یاشامق، اسلامی ده یاشامق ایسته یورسه کز طور ماییکز: استجیوا لله وللرسول اذا دعاکم لما یحییکم...

محمد عاکف

فلسفه

سبیل الرشاد

«تربیه اخلاقیه» عنوانیله بوندن دورت سنه اول انعقاد ایدن بین الملل قونفره، بوسنه آغستوسده ایکنجی دفعه اولارق لاهیده انعقاد ایتدی. ایلاک مجمع علمیده اثبات وجود ایتهمش بولونان حکومت عثمانیه نیک بودغه اولسون مرخص کوندرمه سی و شرفده تربیه اخلاقیه نیک استناد ایتدیکی اساسلری مبین بر راپورکده مرخصلره تودیح ایدلسی رسماً رجا اولوندی. بوطاب رسمیده شرق تربیه سی حقیقده کی معلوماتک وقتیه قورغولی بر یونانی طرفندن یازلمش مختصر بر اثره منحصر اولدینی ده تصریح ایدلشدی. معارف نظارتی بودعوته اجابت ایده جکنی بیله یردی. ومطاب اولان راپورک احضارینی فقیره حواله ایتدی. راپورک بر درجه یه قدر احضارینه طرفندن ایتام ایدلدی ایسه ده قونفره نیک ایام انعقادینه قریب بر زمانده قاپینه نیک تبدیلی اثرک کمالی ده، طرف حکومتدن مرخص اعزامی مسئله سنی ده عقیم بر اقدی.

آوروپالیلره اوقوتق ملاحظه سیله قلمه آلتان بومسودات نا تمامک مطالعه سندن بعض اخوان دینکده مستفید اولایله جکی مأمول اولدیغندن بونلری عیناً (سبیل الرشاد) ک سینده حفظ و حراستنه تودیح ایدیورم. قارئین کرامک ذوقنه او یغون دوشرسه مابعدینی ده اکماله ان شاء الله الرحمن وسیله اولور.

اصغر نعیم

اودرجهده لبریز املدر [۲].

غرب متفکرینک اخلاق و عادات شرقیه بی تصویر ایچون وجوده کتیر دکاری مجلدات عیدمک تبیی بز شرقیلر حقنده اپی صحیح بر فکر ایدمکه خادم اولمده ایسهده مؤافلرک تخالف انظار بی دأتما بعض مهم جهاتک لایقوله تنور ایتمسه مانع اولدیغندن بزه عائد لوحه تصویرک یینه بزم المنزه ترسیم ایدلمسه البته فوائد عظیمه بی موجب اولور. بناء علیه بورسالده ممالک عثمانیهده اخلاق و آدابک و عادات و مشاربک نه شکلده ونه کبی اساساره مستند اولدیغی بیان اولوناجق؛ و بوراده سرد ایدیله جک حقایق بک جزئی فرقلره بوتون عالم اسلامه منطبق شیلر اوله جغندن بو اثر ایکی باشلی برقائده تأمین ایتمش اوله جقدر.

هر برده اولدیغی کبی قواعد اخلاقیه بی، واجبات انسانیه بی، حیات بشری تنظیم ایدن معاملاتک قوانین ناظمه سنی انسانلره ایلمک تعلم ایدن دیندر. اقوامی سر منزل سعادت و ترقیه ایصال ایتمک شانندن اولان بو قواعد و قوانین هانکی قومک دیننده ده مفصل و صریح ایسه او قوم صحنه شئون عالمده ده پابدار و عامه نوع بشر حقنده ده لطفکار ایزلر بر اقمشدر. کذلک بو قواعد و قوانین هر هانکی قومه مطلوب اولان درجه سعادتکی تکفلدن قاصر قلمش ایسه دینک بوجهته کی نقصانی او قومک عقلاسی، فلاسفه سی ا کماله چالشمشدر. افکار فلسفیه نک حیات اقوام اوزرنده کی تأثیرات عظیمه سی غیر منکر اولمقه برابر انظار اهل تدقیقه خفی قالمایان مهم بر نقطه واردر که اوده نظریات فلسفیه نک - عوام ناسک تکامل ذهنیسه خادم اولدقلری حاله - تسخیر قلوبده و مسالک اخلاقیه لر بی اعماق ارواحه قدر رکز و انفاذده دین و عقیده مرتبه سنده اظهار حاکمیت ایدمه مه لریدر. نظریات فلسفیه نک تخالفی ایله برابر فلسفه نک حریت تفکر و استدلاله آچدیغی شهره واسع بو حاکمیت طبیعتیه مانعدر. تاریخ نوع بشرک هر صحیفه سی بزه کوستریور که خواص و عوامی حیران ایدن فضیلتلرک، وله بخش عقول اولان اعمال خیره نک ادوار انکشافی دأتما عقیده و ایمانک راسخ اولدیغی زمانلره تصادف ایتمش و عقایدک انفساخ دوره لرنده ایسه دأتما رذائل و قبایح جمعیه حکمران اوله کلشدر.

مبنای استقراری دین اوزرینه مؤسس اولمایان صرف عقله مستند قواعد اخلاقیه، بلکه دکاری نظریاتک صدقه بر ایمان قوی درجه سنده قائل اولان زمره متفکرین ایچون بلکه دستور العمل اوله بیلیر ایسه ده - که بو زمره نک آزلغنه دلیل آرامق بیله زاندر - هوای یکرورده - سنی بر حیات پایداره دیکشمه بی ایشدن بیله صایمایان عوام ناس ایچون

[۲] اعلان حربدن برقاچ آی اول قلمه آلمش اولان بوسطرلرک اورویا صنف متفکرینه قارشی مشبوع اولدیغی حسن ظن و صمیمیتی بوکون کندی حسابمه مهم بر مقداره اسقونطو ایتمکه مجبورم. زیرا صوک فلا کتار من اورویانک مسلمانلره قارشی روی فناننده طاشیدینی نقاب ریایی بیروتوب آتمش و اعصار اخیره مدینتک غربیلرک یالکیز دماغاری تریبه ایدوب روحلری، قلبلری قرون وسطی بیت مظلمندن تخلص ایدم بیلمکن هنوز بک اوزاق اولدیغی اثبات ایدمشدر.

- که ناسک اکثریت عظامسنی تشکیل ایدن بونلردر - هیچ بروقنده واجب الاتباع اولمق فضیلتی حائز اوله ماز. قواعد اخلاقیه نک اقوی مؤیداتی دینده در. وصایای اخلاقیه نک اک بیوک حارسی، حامیسی بر قادر مطلقک یوم آخرتده عبادینی تنعم و یا تعذیب ایدم جکی حقنده کی ایمان قویدر.

بلاد اسلامیه دهده اخلاقک اس اساسی دین جلیلی محمدیدر. محاسن اخلاقک، فضائلک علی الدرجات اک یست طبقاتدن اک عالی محافله قدر بالجمله صنوف خلق آره سنده نشر و تعمیمنه سبب اولان شریعتدر. مسلمانلر رذائل و مساویدن تخلی و فضائل و محاسن ایله تخلی ایچون « کتاب » و « سنت » دن بشقه منبع فیض و علمه عرض افتقار و حضرت پیغمبرک (صلی الله علیه وسلم) دست تربیتنده یتیشن اصحاب کزین ایله آنلرک پرورده لری اولان تابعیندن باشقه رهبرلره، نمونه لره اعتبار ایتمه مشلدر.

هند ایله یونانک بر آراق اسلام الله کچن متروکات فلسفیه لری مسلمانلرده اخلاقک سیر عمومیسنه تأثیر اعتبار ایله هیچ بر اینر بر اقامامشدر. واقعا هندک « کلیله و دمنه » سی ابن المقفعه، انلاطون ایله ارسطونک کتب اخلاقیه سی فارابیلره، ابن سینالره، ابن مسکویهلره، طوسیله، ابن رشدلره بعض اثرلر القا ایتمش ایسه ده بونلرده کی. دساتیر عملیه قرآن ایله حدیثک سیل خروشان و صایاسنه قارشی اثبات وجود ایدمه جک قدر روحسز کورونمش و قلوبی تربیه ایتمک خاصه سی یالکیز منبع نبوتدن صادر اولان اوامر و نواهی ایله بونلری دستور العمل آخذا ایدن ارباب فضیلت و معرفته منحصر قلمشدر.

فی الحقیقه دین اسلامده کی حکمت عملیه نک محتوی اولدیغی تفصیلات خرده سنجانه بر نظر انصاف پروری حیرته القا ایدم جک درجه ده کثیردر. دین اسلام حقیقه دین اخلاقدر. قرآنک هر هانکی آتی تدقیق ایدلسه یا منطوقنده، یا مفهومنده انسانلری راه هدایت و فضیلتیه سوق ایدم جک، سعادتیه مانع احوال و افعالدن تحذیر ایلمه جک ارشاداتی کشف ایتمکده کوجلک چکلمز. قرآن کریمک ارباب تبعه کران کله جک، ایچندن چیقیلایماجق بر شیبی وارسه اوده منحصر آ اخلاق و آدابه متعلق اولان آیات کریمه بی انتخاب و تصنیف ایتمک مشکلاتندن عبارتدر. بوده قرآندن، دین اسلامدن اک مهم غرض و غایه نک تحسین و تصفیه اخلاق بشر اولماسنددر. حضرت پیغمبر حقنده قرآنده وارد اولان اک بیوک ثنا و تعظیم « وانک لعلی خالق عظیم » آیت کریمه سیدر که « شهه سز سن محاسن اخلاقک بک بیوک بر مرتبه عالیه سنی حائرسک » دیمکدر. حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) ده کندی غایه بمعنی « انما بعثت لاتمم مکارم الاخلاق » حدیث شریفی ایله تعیین ایدبور که « بن آنجق مکارم اخلاقک تماملامق ایچون بعث اولندم » دیمکدر. زوجه طاهره سی حضرت عائشه یه: « رسول اللهک اخلاقی بزه تعریف ایت » دنیلدیکی زمان: « اونک اخلاقی قرآندن عبارت ایدی » جوابی ویریور.

اولوب، هیچ بر طرفه وحشت قالمشدر دیمک دکدر . بنساء علیه عصر حاضرده اعصار مقدمه دن زیاده وحشیلرک بولمسی هیچده بعید دکدر .

وقتا که وجود مقدسی نوع انسانک اوج بالای مدینته ترقی واعتلا سنه وسیله عظمی، واسطه کبرا اولان حضرت محمد (ص) مشهود من اولان ساحه علمی تشریف ایتدیلر ؛ - خارق العاده بر سرعت برقیه ایله - بشرک محتاج اولدینی لوازم ضروریه یی ، مشروع بر طریق داخلنده اکیال ، مخلوقاتی مراتب سعادتک قسواسنه ایصال ایلدی . هرکیم وجدانک قارشینه کچوبده حضرت محمد (ص) دن اولکی انسانلرک حال اسف اشماله ، پویان اولدقلری ضلالت وسفاهته نظر امعان وبصیرتله باقار ، برده اوندن صکره کی حال لرینه، اونک عصرنده واصل اولدقلری ترقیات عظیمه یه نظر ایدرسه ایکی حال بیننده یرایله کوک آره سنده کی مسافه نسبتنده عظیم بر فرق کوره چکی شه سزدر .

أوت ، حضرت محمد (ص) انسانلره خاقنی طانتدیروب اونلری کندیلری کی مخلوق اولان اصنامه ، کونشه ، یلدیزلره ، آتسه ودها بونلره مماثل بعض شیلره عبادت ایتمکدن منع ایدوب طریق فوز ونجاته هدایت ایتدی ؛ بو خصوصده یایله جق دعوت بالطبع بعضاً لطف واکرام ایله ، بعضاً عنف وغلظتله اولیوردی . چونکه بر قسم عنود انسانلر حضرت پیغمبری بودعوتدن واز کچبرمک ایچون بعضاً تهدید بعضاً اونکله محاربه ایدیورلردی ؛ حضرت پیغمبر ایسه بونلرک بعضلرینه تشویق ، دیگر بعضلرینه ده تخویف وترهیب ایله کوریندور ؛ حال ومصلحتک ایجاباتی اوزره معامله ایدیوردی .

بوندن صکره پک از بر زمان طرفنده انوار مدنیت اسلامیه اقطار عالمک هر کوشه سنده پارلامه یه، واردینی برلری وحشتن تخلیصه موفق اولدی . حتی بو قدر از بر زمان ایچنده اتباعنک تکثر ایتسی ، هر طرفه نشر انوار فیوضات ایدرک مدنیتک مرتبه عالیاسنه واصل اولملری بتون ارباب عقولی حیرتله ایچنده بر اقیور . فقط تدقیقات عمیقه نتیجه سنده کوریلدیورکه : بونک سببی اسلامک اوامر ونواهیسنک ایجابات عقله موافق ، مقتضای حکمته مطابق اولسندن بشقه برشی دکدر .

ایشته هر کله سی عین حکمت اولان قرآن . هرکیم او طرفه توجه ایدر، یاخود اونده کی اعجازه ، اسلوب افاده سنده کی بدایعه امعان نظر ایدرسه اوزرندن بیسک اوچیز بو قدر سنه مرور ایتدیکی حالده بو کون سولنمش ، بو زمانک احتیاجی ایچون نازل اولمش اولدینی حکم ایتمکده مضطر قالیر . چونکه سهولتی ایله برابر بلیغ ، موجز اولسیله برابرده تام معناسیله مراحمی مفیددر؛ زمان نزولنده کی کلاملره لهجه و اسلوب جهتدن نصل مطابق کوریلدیور دیسه ، هر زمانکی اسلوب کلامده موافقدر؛ صنعت کتابت نه قدر ترقی ایدرسه اونک بلاغتی ده او نسبتنده تقدیر اولنه جق ، ارباب عقول ایچون مزایای قرآنیه آکلاشله جقدر .

بویله بر دعوی عظیم ایله اورتایه چیقان بو دین ، ظهورندن مطلوب اولان غایه بر ربع عصر ایچنده واصل اولمش وتاریخ عالمده حادث اولان اک بویوک انقلابی وجوده کتیرمشدر . قرآنک حاوی فضائل و ماحی رذائل اولماسندن ، او پیغمبر ذیشانک تطبیقاتده رهبرک ایتمه سندنرکه اصحابی ایچنده فضائله هربری بر قومه سرمایه افتخار اولاجق بونجه اعظم انسانیت ظهور ایتشدر . دینمک مناسی، روحی اخلاق حسنه ایله تخلقدن عبارت اولدینی و مقصود اولان بویایه عالییه وصوله مدار اولاجق تفرعاتک هیچ بری اهل ایدلمه دیکی ایچوندرکه یر یوزنده بو قدر آز بر مدت ایچنده بو حیرتفرزا انقلاب وقوعه کیشدر .

احمد نعیم

اوروپا علماسنک مهم برسؤالنه جواب

— ۲۲۳ دن مابعد —

مثلاً : بر نبی نك زماننده خمرک عدم تحریمی ، ینسه نبی آخرک زماننده همشیره سنی نکاحدن نهی وارد اولماسی اونلرک عندنده شرب خمرک مقبول اولدینغه، قیز قرده شی نکاحده باس اولدینغه حمل ایتک جائز دکدر ؛ بلکه اونلرک حقنده نهی وارد اولماسی او زمانکی انسانلرک قوه عقلیه لری بوکی امورک مضرتی ادراک ایتک استعدادنده اولدینی جهتله اوزمان حرام قیلنه جق اولورسه اهرلرنده برفته عظیمه تحدث ایدرک پک چوق نزاعه ، شدتلی مقاتله یه منجر اوله جغندنر ؛ ایشته بونک ایچوندرکه بونلرک حرام اولدینی سولنمه مش ، اونی ایشله مکدن منع اولنمه مشلردر .

بو سوزیمزدن انیای عظامک جمله سنی عرفان وفضیلت اعتباریله طراق دیشلری کی مساوی اولدینی اعتقاد ایدیورز ظن ایدلمه یین ؛ چونکه درجه ومرتبه اعتباریله بعضیسنک دیگر بعضیسی اوزرینه افضل ومرجح اولدینی غیر قابل انکار بر حقیقتدر ؛ زیرا زمانک تجدیدی انسانلرده اولان قوای مدرکه نك توسع وتمونه بیوک بر واسطه در . بنساء علیه بورادن آکلاشیلدیورکه دائماً صوکره کلن نیلرک اولکیلردن دها متکامل اولاجنی غیر قابل اشتباه بر حقیقت قطعیه در .

چوق کیمسه لر واردرکه کندیسنی احاطه ایدن اوهامه قایله رق شو ادعاده بولنورلر : اعصار اخیرده کلن انسانلردن بعض کیمسه لر کوریلدیورکه اولنرده کی حماقت، بساطت عصر اولده کلن بعض انسانلره نسبتله دها زیاده ، دها بیوکدر .

اونلره جواباً بزده دیرزکه : أوت ، بو دوغریدر ، فقط بزم ادعایه ی نقض ایدم من ؛ چونکه ، حکم دائماً اغلبه در ؛ بالفرض بر بلده ده وحشتک حکمفرما اولسی دیگر مملکتلرده مدنیتک عدم وجودینی نصل اقتضا ایتدیورسه بوده عینیه اوکا بکزر .

زیرا بو کون دنیا ده مدنیتک ترقی ایدوبده مدنیتدن محروم بر مملکتک عدم وجودی مدنیتک عمومیت اعتباریله ترقی ایتسی دیمک